

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — — — — — 3 frt — kr.
Félévre — — — — — 1 frt 50 kr.
Negyedévre — — — — — 1 frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden kedden.

Könnyelmű játék.

(*) Minden igaz hazafi, aki szegény hazánk sorsát, boldogulását nem csupán a száján, de szívében is viseli, a legnagyobb fölháborodással ítéli el azt a könnyelmű játékot, melyet a hitében és erkölcsében elzüllött liberalizmus a honpolgárokkal üz.

Mióta a liberalizmus a hatalom polezára fölkapaszkodott, akár mint a francia rémuralom lelketlen hősei, mindenütt erőszakkal törekszik a saját elveit a békés polgárokkal elfogadtatni.

A szabadkőművesek liberalizmusa honosította meg minden irányban a romlottságot, hintegetve a Panama-féle erkölcsöket termő kárhuzatos magvakat.

A liberalizmus az, mely a haza érdekeit fennen hangoztatva, bele nyul durva kezével a család szentélyébe s az ős időtől fogva minden becsületos magyar ember előtt szent, keresztény házaság helyett az ágyaságot akarja polgárilag szentesíteni.

Igen, a liberalizmus gépszerű „szavazattal” akarja eldönteni a lelkiismerethez tartozó vallási kérdéseket.

A liberalizmus az, mely magát egy felekezetlen állam képviselőjé-

nek hirdetve, s a különböző vallásuak meggyőződésének respektálását álnokul szinlelve — mialatt a vallás szabadságot fennen hangoztatja, az ország legrégibb vallását törvény útján háttérbe szorítani, elnyomni akarja.

A liberalizmus minden áron össze akarja vesztetni egymással az ország békés polgárait s ekként feladni a nemzeti egyetértést, üszköt dobva tervezett, új, vallástalan intézményével a különböző vallásu, de egyformán magyar érzelmű polgárok közé.

És ez a liberalizmus egész kedvteléssel üzi egy idő óta a nemzettel, a nemzeti békés polgáraival s azok legszentebb vallási érzelmeivel rettenetes játékát.

És még ez a liberalizmus meri felemelt fővel emlegetni a hazafiságot s hivatkozni rá akkor, midőn a törvényesség czégre alatt maga akarja elkövetni a valódi hazafisággal ellenkező bünt, a nemzeti egyesség összetartás szétszaggatását.

És még a liberalizmus meri ezek után hazafiatlanoknak nyilvánítani azokat, kik a törvény és szabadság nevében a jogtalan erőszak ellen tiltakoznak.

Nem valóságos lelki vakság

vagy inkább: nem raffinirt alattomosság-e ez?

Ugyan mit érthet a liberalizmus „haza” alatt? Kik alkotják a hazát? Talán egyedül csak ők, a liberalisok, kik a sors szeszélye által a hatalom felszínére emeltetve, megátalkodott önzésük előtt az egyéni, a lelelkesmereti szabadság megsértésével föltétlen meghódolást követelnek.

Vajjon e hazának tulnyomó többsége, a konzervatív eszme barátai, a honi tradíciók hívei, kik lelkiismeretesen teljesítik honpolgári köteleiket, de e mellett hűségesen ragaszkodnak törvényadta jogaikhoz, vajjon ezek nem fiai a hazának, nem hazafiak többé, mihelyt védelmezik jogaikat? A liberalizmus azzal áll elő, hogy az államhatalomnak jogában áll törvények alkotásával biztosítani a társadalom rendjét. Igen, de csak okos, czélszerű és üdvös törvények által, melyek ne sértsék ám a polgárok nagytöbbségének vallásos meggyőződését. — Avagy próbálják meg csak a nem katolikus polgárok vallási meggyőződése ellenére rájuk erőszakolni a kath. házassági elveket, vajjon nem fognak-e fölkelni mint egy ember s vetőt kiáltani a jogtalan beavatkozás ellen? Azt pedig, hogy mi sérti a kath. polgárok vallásos meg-

TÁRCZA.

Törődés.

*Kint ülök egy vén körtefa alatt;
Lombjai közt rám kandikál a nap.
Kíváncsian nézegeti régen,
Mit műveltek ily nagy csendességben.
Hát bizony én furcsa dolgot végzek:
Egy havannát szánt nekem a végzet.
Rágyújtottam; pazarlom a füstjét!
S verset írnék, de nem megy, a nyüstjét!
Pály Ede.*

Az ősök furulyája!

Lelkesítő beszédek kúrhangjai, dobpergés hasítá keresztül az egész országot.

Fegyverre minden honpolgár! hangzott keresztül a hazán. És a lelkes ifjuság, s fegyverfogható férfiak nagy számmal siettek a királyi dandárhoz, hogy részt vegyenek a véres harcban, mely által hazájuk szabadságát biztosíthatják. Élőket adják oda a honért, csak hogy továbbra is virágozzék a hatalmas Hunnia, véröket hozzák áldozatul, ha kell.

A tárogatók, s kürt hangjai eljutottak ama szerény kis falucskába is, hol Gaál József lakott. A lelkesítő beszédek mint megannyi gyújtó rakéta, itt is lángra lobbanták a szívekben már-már kialvó honszeretetet, s a falucska ifjai mind eltávoztak hazulról, hogy ők is lobogtathassák a zászlót hazájokért. Gaál József is elbuesuzott nejétől, s 10 éves fiaeskájától, s bár könyek között hagyá el a kedves családi kört, szilárd elhatározással távozott, hogy ha visszatér a csata riadalmi közül, szabad lesz a haza, inkább vért ont, vagy ő is a harcmezőn hal, a többi daliák között.

Midőn az utolsó porfelleg is eloszlott, már Gaál és társai nem voltak láthatók. Felesége Róza, az utolsó porfelhő eloszlása után tért be csak házaeskájába, s itt leborult a falon függő fakereszt előtt s a Megváltó oltalmába ajánlotta férjét, hogy élve kerüljön ismét haza, s az ég áldását kérte az országra, hogy az ismét szabad legyen.

* * *

A nyár elmúlt, s az ős megérkezéssel megjött a csata napja is. Eddig még mindig küldött Gaál tudósítást családjának; de most már ezt nem tehetette, és így mit sem tudhatott róla aggódo neje, csak buzgóbban

imádkozott mint valaha. A kis Gyula is megkérdezte naponkint, hogy az édes apa nem irt-e?, de midőn látta, hogy e kérdése csak könyeket csal anyja szemébe, felhagyott vele.

Igy folyt élete Rózanak egész tavaszig, anélkül, hogy valami hírt hallott volna férjéről. Nap-nap után telt, csöndességben, de Rózanak folytonos rettegés között, mert mindig attól félt, hogy férje halálhírét hozza a következő nap.

Tavaszzal azonban még szomorubb sorsa lőn. Az ellenség mint felbőszült vadállat rohant, és pusztított az országon keresztül. Vaskeze elért a Rózáék házi tűzhegyéig is; itt is felkutatót mindent, aztán felgyújtották az egész falucskát, melynek lakosai már előbb menekültek. Róza is otthagyta tehát az otthon csöndjét, hol annyi boldog napot töltött, és kevés pénzt magához véve, a kis fakeresztet sem hagyva ott, menekült az ellenség elől. Amint gyorsan haladtak az uton a falu népével, a kis Gyula észrevette, hogy anyja sir.

— Mamácskám, — szólt a gyermek, — miért sírsz? Azért, mert házunkat el kellett hagyni? Majd másat veszünk, csak ne busulj.

győződését, nem a liberalismus, nem a vallási közönyben élők hivei határozzák meg.

A liberalismus árnithatja ön magát, de a gondolkozó magyar népet nem fogja elámitani. Hasztalan szavaztat magának a liberalismus hivatalos preszszióval és furfanggal megfizetett közegei által bizalmat és elismerést, a függetlenül gondolkodó nép meg tudja ítélni e bizalmi szavazat értékét.

Mi, mint a magyar nemzet legidősebb fiai tiszteletben tartjuk a velünk élő, bármily vallásfelekezeti polgár vallási meggyőződését; szeretjük azok képviselőit, sőt szárazközzel részvétellel viseltetünk még a vallási meggyőződésből rég kivetkőzött liberalismus iránt is. Amde, elvárjuk, sőt követeljük, hogy hagyjanak bennünket békeességben élni saját hitünkben és ne akarja a liberalismus könyelműsége vallási elveinket erőszakosan összeolvasztani és egy kalap alá vonni azokéival, akik alaptanaik szerint saját hitelveiket a korszellem szerint lelkifurdalás nélkül módosíthatják és változtathatják.

A katolikusok hitelveinek forrása nem a divatos korszellem játéka, hanem az isteni kinyilatkoztatás s azért változhatatlanok azok, mint minden igazság.

Ami isteni forrásból eredt, azt veszélyes merészség nélkül emberi kontár kéz holmi hebehurgya törvény által nem idomíthatja a korszellemhez.

S ha a liberalismus ennek dacára sem hagy föl a könyelmű játékkal, a jogtalan erőszakoskodással, ám magára vessen a következményekért, melyek őt a honpolgárok békéjének s a magyar nemzet egységének földulása miatt Isten és a világ előtt felelőssé teszik.

Ezzel a kezében levő kosár tartalma közül egy tárgyat vett elő s azt anyjának felmutatva szolt: Ugy-e édes mamám, egészen elfeledted e furulyát? Hisz ez volt atyám szemefénye, mindig azt mondta nekem, hogy ez még az ő őseié volt, s ha ő meghal, az enyém lesz. Mint fog majd apácska örvideni, ha majd haza jön, és látja, hogy az ősök furulyája nem vészett el!

— Igazad van, édes gyermekem, nagyon fog neki örvideni, ha haza jön — szolt anyja s könyvek fojtották el szavait halottnak vélt férje miatt.

Eközben alkonyulni kezdett. A fák sudarai erősen himbálództak az erős szélroham miatt, mely most egész erővel kitörni készült, az égen pedig sűrű felhők tornyosultak, fekete gomolyokat képezve s szinte elboríták a látóhatárt. Rózáék elfogta a félelem. Nem tudta, mit tegyen. A kis fiu is keserves sirásra fakadt. A falubeliek mind elszéledtek, és Róza a legnagyobb rémülettel vette észre, hogy kis fiacskáján kívül csak egy öreg asszony van vele. A vihar pedig mindjobban dühöngött. A koromsötét éjt ezikázó villámok világíták meg vakító fényökkel. Róza kétségbeesetten szoritá magához a feszületet, az anyóka pedig olvasóját imádkozva haladt a legnagyobb erőmegfeszítéssel az óriási viharban. Végső

Schlauch kardinális ünneplése.

Nagyvárad 1893. jun. 15.

Fényes és országos jelentőségű ünnepély ment végbe Nagyváradon a virágokkal ékesített püspöki díszteremben, hol XIII. Leo pápa követe gr. Canale nagy számú küldöttségek és vendégek jelenlétében átadta dr. Schlauch Lőrincznek a bibornoki méltóságról szóló kinevezést.

Az ünnepély lefolyását a következőkben adjuk:

Féltizenegy órakor vette kezdetét a gyülekezés a püspöki díszterembe. Első bevonulók voltak huszonkét fehérbe öltözött gyermekleányka a nagyvárad elökelő családok tagjai, kik a főhely mellett képeztek festői sorfalat. Következtek dr. Nogall János püspök főprépost vezetése alatt a káptalan tagjai, a nagyvárad és egyházmegyebeli papság; a közöshadsereg és honvédség tisztikara Wánisch altábornagy vezetése alatt; a megyék városok s a helybeli hivatalos testületek képviselői stb.

Tizenegy órakor megjelent a terem főbejáratánál dr. Schlauch püspök, püspöki díszben a vaskoronarend nagy keresztjével s egyenesen a főhely felé ment s állást foglalt a kis zöld asztal mellett. Megjelenését lelkes éljenzés követte.

Ekkor Schweiger, püspöki titkár a pápai követ lakosztályába ment meghívandó őt az ünnepségre. A pápai követ Franknoi Vilmos püspök és két udvari kanonok társaságában a díszterembe indult. A bibornoki zuchettot piros selyem tokban bársony párnán az aula egyik ifju papja vitte.

Miután a titkár a pápai követ jöveteléről jelentést tett a püspöknek s a püspök jelt adott a belépésre, a pápa követe gr. Canale belépett gazdagon aranyozott, sötét, tisztí egyenruhában, kardosan, karján ezüst sisakkal. A szép, halvány, előkelő arcu ifju grófot, megjelenésekor megéljenzették. A gróf, a püspökhöz lépett, kezét esókölt neki s átadta a megbízatását igazoló levelet, aztán nyolez lépésnyi távolságra visszavonulva katonás állásba helyezkedett.

bizodalmutakat az Istenbe helyezék. Jól tudták, hogy ha ez éjen életben maradnak, úgy csupán csak esoda által történik az. Már az eső nagy cseppekben hullott alá az anyaföldre. A vihar kétszeres erővel tépte a rezgő lombokat. A dörgések szinte fülzugást idéztek elő. A sűrű villámok vakítóan terjeszték villamos világokat, és még sem akadtak a rengeteg erdőben egy oly helyre, hol legalább az eső ellen védhetnék kimerült tagjaikat.

Most egy nagyot villámlott s az erős fénynél egy kiálló sziklát vettek észre, mely egész üreget képezett. A sűrű sötétben tapogatra, végre eljutottak oda és legnagyobb örömeikre látták, hogy az egy barlang nyílása. Amint ide megtelepedett a három menekülő, künn mindjárt megeredtek az ég csatornái és a zápor tömegesen zudult a zöld, erdei lombokra. Rózáék pedig leborulva magasztalták az Urat, hogy kegyes volt oly atyailag gondoskodni róluk.

* * *

A nap izzóan hányta szét perzselő sugarait, mintha a fákról és füvekről egyszerre fel akarná szállítani az ég könnyét fényes ragyogó birodalmába. Az erdei gyöngyvirág illattal tölté be a léget. A nefelejts kék szemével bámult az ég azurjára. Madarak búbajos énekétől hangzék a csalit, rét, erdő,

Miután a püspök az átvett levelet elolvasta s fejmozdulattal tudomásul vette, a pápai követ francia nyelven írott beszédet olvasott fel, melynek kivonatos tartalma a következő:

Ő szentsége a római pápa e kinevezés által méltóképen akarta jutalmazni azon faradhatatlan és üdvös munkát, melyről Főmagasságod mindig tanuságot tett püspöki működésében a hivek lelki épülésére; a mély bölcsességet és nagy tudást, melyet Főmagasságod oly nagy hévvel érvényesített hazája szolgálatára és javára; a lángoló hitet és eleven ragaszkodást a szentszékhez, mely Főmagasságodban mindig érinthetlen és szent jogainak éber őret, védelmezőjét birta. stb.

A közönség a beszédet zajos éljenzéssel kísérte. Most a gróf átadta a püspöknek a kineveztetéséről szóló pápai decretumot, majd felolvasása után a bibornoki zuchettot, melyet aztán Schlauch a fejéről levett püspöki violaszin kis sapka (capucium) helyére illesztett, mire perczéig tartó éljenzés következett.

Az éljenzések lecsillapulása után Schlauch válaszolt francia nyelven. Üdvözölte a pápai követet, majd ekképen folytatá: A magaslatos érzelmek egész összessége, rendithetlen hitemnek engedelmisségem és szeretetemnek lángja a kath. világ Atyja iránt az ima magaslatára emelkedik e perczen és sz. Péter és Pál örököse, az első keresztény hitvallók, az evangelisták és vértanúk dicső hagyományainak fenntartója felé számmal . . . A sz. Atya Isten választott népének feje: követni fogom azért állhatatosan. Özszemélyesíti előttünk az egyház felbonthatatlan egységét. Hü maradok hozzá egész lelkeimmel és egész erőmmel. Kérem, hogy ezeket neki hirtől vinni és szent lábaihoz alázatos ragaszkodásom kifejezését letenni kegyeskedjék. Mondja meg neki, hogy a magyar katolikusok törhetetlen hűséggel ragaszkodnak hozzá; hogy a királyért és a drága magyar hazáért dobogó szívünk egyszermind a legbuzgóbb követői Jézus Krisztus helytartójának. Mondja meg neki, hogy az egyház alázatos szolgálója, kit kitüntetni kegyeskedék, örökre mély hálával

és liget. Az összes növényzet szívesen fogadta a királyi köntösbe öltöztetett, mosolygó arcu, ragyogó sugarakkal bíró napot a tegnapi üdülés után, Rózáék is ujult erővel folytatták utjokat a gyönyörű tavaszi természetben.

Egy pár óráig nyugodtan haladtak, de Róza a legnagyobb rémülettel vette észre, hogy a falvak magasan lobogó lánggal égnek. Azért elhatározta, hogy a hegyvidék felé tart, mert még oda haza hallá, hogy arra a nép egészen nyugodt. Estig folytatták utjokat, mely nagyon sok veszedelemmel járt, mivel fejként nem egyszer süvöltött el egy-egy golyó, s hogy őket fel nem fedték, csupán az erdő sűrűségének és Isten oltalmának köszönhetők.

Midőn felgyultak az égen az első csillagok, akkor már jó buvóhelyről gondolkodtak, mivel mind a hárman nagyon el voltak fáradva a sok rettegés után. Róza kezénél fogva vezette gyermekét az erdőben szerteszét, hogy valami üreget fedezhessenek föl. Mindez hiábavalónak bizonyult. Sehol nem találtak alkalmas helyet. A hold már jó magasan járt az égen. Méla arcának világa szinte félelmes világosságot árasztott a susogó lombokon keresztül. A csillagok reszkető fényökkel, mint parányi mécsék, már megvilágíták a sötétkék égboltozatot, és

és alázattal lesz szent személye iránt. Még az van hátra, hogy önnek is gróf ur, megköszönjem fáradságát, melyet elviselni kegyeskedék, hogy fontos hivatását teljesítse. Isten oltalmazza!

Ezután a megyei papság nevében Nogáll püspök üdvözölte az új bibornokot. A püspök szavaira Schlauch meghatottan, — nagy hatást keltett beszéddel válaszolt.

A bibornok ezután a kis terembe vonult, hol a küldöttségek fogadtatása következett.

A bibornok délben nagy diszebedet adott, melyen a notabilitások közül 160-an voltak jelen. Az új biboros pohárköszöntőt mondott a pápára, a királyra s a jelenlevő pápai követre. A bibornokot Döry főispán köszönté föl.

Esteli 8 órakor fáklýásmenet volt a bibornok tiszteletére. Ötszáz előkelő polgár vonult fel fáklýákkal a püspöki palota felé. A palota ablakaiból a biboros, gróf Canali és több főpap nézte az impozáns fáklýásmenetet, melyhez hasonlót Nagyvárad még nem látott. A daloskör Beethoven „Isten dicsősége” című darabját énekelte, mire Rádl Odön üdvözölte a főpapot. Schlauch meleg szavakkal köszöntötte meg az üdvözlőt.

Az új biboroshoz nemcsak az ország minden részéről, de a külföldről is halomszámra érkeztek az üdvözölő levelek és táviratok. Szatmárról üdvözölték: püspök urunk öméltsága, a szatmári székeskáptalan és Szatmár szab. kir. város. Az ünnepségen személyesen jelen volt a szatmári káptalanból Szabó Norbert apát-kanonok ur.

Kísérje az egyházfejlesztést jövő pályafutásán az Isten áldása; vezérelje cselekedeteit az egyház győzelmére, hogy a bibor a dicsőségnek és nem a szenvedésnek bibora legyen. N—d.

Ünnepi beszéd,

a király 6 felsége megkoronáztatásának 26-ik évfordulóján a szatmári kir. kath. főgymn. tanuló ifjúsága előtt tartotta: *Ruprecht Alajos*, tanár.

A magyar nemzet alkotmányos állami életének kétségen kívül legkimagaslóbb ténye az, a mikor sz. Istvánnak szent koronája

Róza még most is bolyongott két társával a rengeteg ölében.

A sok keresés végre nagyon szomorú eredményre vezetett. Míg ide-oda járkáltak, észre sem vették, hogy egy más utra térve, ahelyett, hogy a hegyeknek tartanának, vissza tartottak falujoknak.

Elkeseredve fordultak vissza, és buzgón imádkozva kérték a Mindenhatót, hogy legyen segítőtjük, e keserves éjszakán. Csak most látták, mily nagy utat tettek ők visszafelé. A kis Gyula már tökéletesen kimerült és a gyep puha bársonyára roskadt. Ezt látta Róza; ő is leült az anyókéval, de mennyi félelem és rettegés között tölté ez éjt.

Mindig attól félt, hogy rájok ront a szerte-széjjel garázdálkodó ellenség. Szemeit kerülte az álom. Egész testében remegett. Most halk lépéseket hallott, melyek mindinkább közeledtek. Az anyóka sirásra vette a dolgot. Rózát az ijedség csaknem eszméletétől fosztá meg, mert szentül hitték, hogy az valami ellenség.

Az átelleni bokor sűrűjéből egy aggastyán vált ki. Térdig érő szakállá hófehér volt. Egész alakja meg volt görnyedve és szinte megjedni látszott, amint megpillantá Rózákat. Egy másodpercig megdöbbenve néztek egymásra, míg végre az agg halk, reszkető hangon kérdé: Kik vagytok?

érinti Magyarország királyának homlokát s avatja őt a felségi jogoknak teljes birtokába!

Nem pnszta szertartás ez, melynek a külső ünnepek lezajlásával s az ideig tartó lelkesedés mámorának elszálltával csak a napi krónikákban marad meg emléke: hanem oly kiváló közjogi cselekedet, a melynek eszmei és erkölcsi tartalma, s fontos politikai következményei akkor is hátalmasan domborodnának ki, ha nélkülöznie kellene a külső pompának mulékony ragyogását!

Minálunk a király megkoronáztatása külső jele a királyi hatalom teljességének s azon szent és fölbonthatatlan szövetségnek, a melyet e nagy tényben nemzet és a király kötnek egymással; a mikor a király az ország színe előtt tesz ünnepélyes esküt, hogy hű öre lesz az ország alkotmányának és területi épségének, mindkettőt védelmezni fogja külső és belső ellenség ellen egyaránt; hogy népének jóságos atyja, hűséges gondviselője lesz s tevékenységét a gondjaira bizott nemzetnek boldogítására, felvirágoztatására fogja irányozni; míg másfelől az alattvalók millióinak szívében két szent fogadás, hogy törhetetlen hűséggel, ragaszkodással és bizalommal fognak viseltetni a királynak szent személye iránt, annak a haza javán fáradozó működését támogatni fogják s trónját bárki ellenében is megvédelmezik.

S e szent frigyre Isten, a kitől minden hatalom származik, adja a magasból áldását, a kinek szolgálja, az országnak főpapja szentelt olajjal keni föl és a korona föltevése által avatja fel a királyt, mint az Istentől nyert főhatalom birtokosát a többi halandók fölibe!

De ha egyáltalában ily kiváló jelentőségű a magyar király megkoronáztatása, kétszeresen az volt jelenleg is dicsőségesen uralkodó királyunk megkoronáztatása, mert megszentelése volt az a nemzet és király kibékülésének!

18 esztendei szomorú korszak előzte meg e koronázást, mely idő alatt hazánknak ősi szabadsága el volt nyomva; a ki-

— Menekülök, — felelé Róza, — eltévedtünk a rengetegben. Gyermekeim végkép kifáradva, ájultan fekszik, s nem is mehetünk tovább.

— Vedd öledbe gyermekedet és kövess lakásomig; ott lelhetek menhelyet, ameddig tetszik — mondá az agg, megszánya őket.

Róza pillanatig sem késett, hanem gyermekét felvéve, követte a remetét, mintán köszönetet rebegett.

Az éjet hajnal váltá fel, és a ragyogó fény mindjobban kezdett küzdeni a sötéttel. Az ég mintha csak ködfátyollal volt volna beborítva, úgy nézett ki a keletioldalon levő ragyogó pir miatt, melynek bibor-színe mindinkább fokozódott. Majd egy esillogó arany-sáv keletkezett a pir helyén, mely mindjobban, jobban bontakozott a ködfátyol közül. Végre a királyi nap teljes fényében és pompájában ragyogott. A bibor felhők szerte ömöltek az égen, mint egy rózsaszín fátyollal takarva be azt, halkán uszva tovább, míg arany-szélű báránnyellegekkel egyesülve, le-tüntek a láthatárról, s az ég mosolyogva üdvözölé kék szemével az ébredő természetet. Hús szellő járta végig az erdei lombokat játékot üzve a rezgő levelekkel.

Róza alig bírta követni az aggot, anynyira gyöngének érezé magát. Egyik utról letérve a másikra, végre az erdő széléhez

rály és nemzet közé állottak azok, a kik Magyarország romlására törtek s nem engedték, hogy a nemzet és király között a szeretetnek és bizalomnak oly természetes szövetsége létre jöjjön.

De csak ideig-óráig tudták ezt megakadályozni. A kölesönös békülékenységnek és bizalomnak melege, élesztve egy gyöngéd női kéz, felséges asszonyunk keze által, keresztül hatolt az akadályokon, melyek szegyenkezve voltak kénytelenek félre vonulni, e melegségnek két árama egybe olvadt, megtörtént a kibékülés, a melynek méltó betetőzése volt az 1867. június 8-án tartott királykoronázás.

S Budapest, az ország fővárosa, mely először látott falai között királykoronázást, szűk volt arra, hogy a lelkesedés kitörő áradatát magába zárja; az őszinte örömmel riadó zaja végig harsogott az Alföld kalászengető rónáin, az vízhangzott le a hármashalom bérczeiről, azt mormolta a négy folyó habja s milliók szíve olvadt össze a közös szent érzelemben, a melylyel Isten áldását kérték le a felséges király s a haza életére!

Kedves ifjak! Nagy eseményeknek, sőt azok emlékezetének is nagyok a tanulságai is. Mert míg a szívet lelkesedésre gyújtják, addig az elmében eszméket termelnek, a kebelben nemes elhatározást keltenek.

Szívemből óhajtom, hogy midőn szeretett királyunk megkoronáztatásának évforduló ünnepélyére egybe gyűltünk, bár ez alkalom se haladna el nyom nélkül felettünk, bár teremné meg most is nemes gyümölcseit elménkben és szívében! Én csak szerencsésnek érezhetem magamat, hogy a nekem jutott megtisztelő feladat folytán ennek előérésében az Önök segítségére lehetek.

* * *

I. A magyar királyi korona a magyar nemzetnek legföltettebb kincse, legbecesebb ereklyéje volt mindenkor, melyek már eredetét is csodába burkolta a népnek kegyeletes hite, a mely szerint angyalok hozták azt le Szilveszter pápához s innét származik a régi okiratainkban sűrűn előforduló

értek. Két nagy diófa állott egy csinos házaeska előtt. A remete lakása volt. Messziről a hegyek kékellettek, a táj festői szépségét még jobban emelve.

A remete házába térve, ez mindjárt leülteté őket és friss juhtejjel, dióval, almával látta el vendégeit.

— Egy báránnyom veszett el, — mondá Rózának az agg, — azt kerestem, midőn titeket feltaláltalak. És valóban csodálatos, a gondviselő Isten a ti segítségetekre vezetett hozzátok. A báránny meg van. Valószínűleg az erdőben kalandozott.

* * *

Az utolsó ütközet is elmúlt. Az ellenség ki lett üzve a hazából és a ki életben maradt, sietett övéihez. Az élők közé tartozott Gaál József is; de midőn haza ért, a legnagyobb rémülettel vette észre, hogy az egész falu lángok martaléka lón.

Hova lehetek? tűnődött magában. Szíve elszorult, ha arra gondolt, hogy hát ha az ellenség kezének lettek áldozatai.

Nagy Isten! — így kiálta föl — vezess családomhoz, vezess lépteimet, légy utamban kalauzom; engedd, hogy arra térjek, hol családom tartózkodik.

* * *

Évek multak el már és Gaál József még mindig nem találta meg övét. Őt év!

„corona angelica“ az angyali korona elnevezés is. Csodálatos előjelek előzik meg a korona adományozását is: Szilveszter pápát égi látomás utasítja, hogy a lengyeleknek szánt koronát a magyar király másnap jelentkező küldöttségének ajándékozza, a mely küldöttség a magyar nemzetnek az anyaszentegyházba való fogadását, István egyházi intézkedéseinek megerősítését, személye számára pedig a királyi koronát kérte.

De, ha eltekintünk is azon csodás fénykörtől, a melyet a vallásos hit vont a sz. korona fölé lehetetlennek kell tartanunk, hogy a magyar nemzet odaadó kegyelettel ne viseltessék azon korona iránt, a melyet a honalapító sz. István viselt sz. fején, a mely sz. Lászlónak hősi homlokát érintette, a mely a lovagias nagy királynak, Nagy Lajosnak is még nagyobb fényt kölcsönzött, s amely alól a lángeszű tudós és nagy hadvezérnek, Hollós Mátyásnak sastekintete villogott elő; hogy ne viseltetett volna nemzetünk a rajongással határos tisztelettel azon korona iránt, mely kilencz századon, tehát harmincz ember öltön keresztül tanuja és részese volt e nemzet nemes törekvéseinek. hazája és alkotmánya megtartásában vívott harcainak, a béke virágzásának s a háboru iszonyainak, szóval tanuja volt a nemzet jó és balsorsának egyaránt! Lehetetlen volt föl nem ismernie a Gondviselésnek különös gondoskodását, a melyben e sz. korona részesült, a mely maga is sok viszontagságon ment keresztül; ellopták, elfoglalták, elveszítették, elrejtették de mindannyiszor gyakran igazán csodálatos módon újra-meg-újra megkerült.

Annyira emelkedett az idők folyamán a sz. korona tekintélye, hogy annak neve átvitt értelemben az egész államot s legfőbb hatalmat jelenti; a korona iránt minden alattvaló hűséggel és engedelmességgel tartozik; a korona adja a hűségért és érdemekért a jutalmat, a birtokadományt; a meghódított tartományok a sz. kormának tesznek hűségi esküt s neki fizetik az adót, s az állami főhatalom ellen elkövetett vétség a korona elleni hűtlenség neve alatt szerepel.

Míntehogy tehát ily nagy becsben állott, ily nagy tekintélynek örvendett a sz. korona

mily nagy idő ez! Öt év óta keresi, s még csak nyomát sem bírja feltalálni József nejének és gyermekének. Bejárta a kalangyákkal telt, rengő, aranykalászos mezőket, virágos réteket, sűrű erdőket, hegyeket, leégett városokat és falvakat, hiába minden!! Igy tűnődött József egy magas hegy tövében.

Éppen alkonyat volt. A nap végsugaraival bucsuzott, megmosva bájos arcát a hegyről lezuhogó folyóban, melynek fodros habjai úgy csillámlottak, mintha csak olvadt arany hullámanék benne, és futna versenyt zajló vizével. Az erdőben ünnepélyes félhomály uralkodott. Pár perez mulva már az egész tájat sötétség uralta. Közel s távolban minden csendes volt, csupán a szellő suttogása s a madarak búbajos éneke hallatszott. Most gyönyörű mélabus hanggal szólaltak meg a pásztor furulyák. A lágy-, édes dallamokat mohón kapta, és ragadta magával a röpke szellő, a madarak búbajos énekével együtt, és szinte csábosan hangoztatá vissza a sűrű erdő. Mily szép a táj! gondolá József! Minden él körülöttem. Mindenütt élet pezsdül, csak én bolyongok árván, egyedül, uttalan utakon, s nem találok azokat, kiket lelkeim szeret, kikért szívem dobog. Most elhallgattak a furulyák, el a madarak csattogó dalai.

könnyen megérthető, hogy e tekintélynek az is birtokosa lón, a ki azt fején viselte, más szóval a sz. korona iránti kegyeletet a a nemzet a mindenkori koronás király iránt is kiváló mértékében tanusította. — királyi hatalom érvényességéhez okvetlenül megkívántatott, hogy a király magát sz. István koronájával megkoronáztassa, de, ha ez megtörtént, mégis volt neki királyi becsülete! Innet van az is, hogy királyaink ennek tudatában magokat mielőbb megkoronáztatni igyekeztek, ezért nyilatkozik nagy királyunk, Mátyás is ekképen: „A sz. koronára építi a magyar nemzet a királyi hatalom érvényességét“.

Lássunk tehát tisztán.

XV.

De igen nagy fontossága van a szentek életének a népélet irányzására. Vendel és Alderich, amaz skót, emez francia uralkodó család sarja, utálták a magas körök léhaságát, kétszínűségét s kicsapongásait. Kitépik magukat e társadalmi kötelékekből. Ruhát, életmódot és hazát cserélnek s tul menve még Diogenesen is, a két Nagy Sándor közül az egyik pásztor, a másik kondás lesz.

Korunk társadalmi felfogása szerint, ez örülség. De a vallás dolgában a társadalmi felfogások nem irányadók. A vallás csak az etikai társadalommal fér meg, az erkölcselenségtől iszonyodik. A vallás szakit s megveti a társadalom előítéleteit, mert érzelmei mélyebben gyökereznek, hogysen azokat megtagadni képes volna. Hiszen ma sem vagyunk hijával, ha más alakban is. De ak Ferenc visszautasítja a mandatumot, mert megtudja, hogy a választásnál verekedtek. Tóth Kálmán megvetéssel fordít hátat Bajának, mikor egy meghitt embere azt kérdi tőle, hogy hozott-e pénzt. A tisztas családapa eladja házáat, még potom áron is s másfelé költözik, ha szomszédságába erkölcselsten egyének telepedtek. Amiben tehát a társadalom örülséget lát, az nem egyéb, mint az akarat szabadságának oly ereje, mely a társadalmat ámulatba ejti. Erő ez s nem gyöngeség. A vallás költészete. A hit ereje.

Egy pillanatra esőnd honolt, mintha csak a tulvilág békéje költözött volna e kedves helyre.

Egyszerre szivhez szóló, bánatos hangu furulya szólalt meg. Ennek nem olyan dallama volt, mint a többinek. Méla, bús, szomorú hangja másképen esengett. Mintha csak egy tündér varázspálcája alatt állana, kész megrepesztetni a sziveket, amint lágyan, halkán adta vissza egy jól ismert dalnak hangjait.

Talán az ősök, a hatalmas daliák e fuvolának csodaszép hangot adának a sírból is?

Talán lelkök utolsó szikráját, szivök legkisebb érzését is, a leghatalmasabb lelkesülésig e furulyába öntötték?

Gaal József elbűvölve hallgatá „az ősök furulyáját“, atyjának egyetlen emlékéit, a mit tőle halálos ágyán kapott. Egy jól ismert dal volt az, ifjú korában József is így játszadozott rajta bánattal telt szomorú dalokat. Azon dal volt az, a mit most hallott, melyet ő mindig legjobban szeretett. Maga elé varázslá a gyermekkor aranyos napjait és úgy képzelé, hogy a csillagos ég alatt ő fuj a furulyába, illatos, puha szénán feküdvé.

A dal utolsó üteme is elhangzott, aztán ismét néma esőnd honolt.

Gyöngeség akkor volna, ha menekülni akartak volna a rájuk váró foglalkozások kellemtelenségeitől s gazdag örökséggel távozna, maguknak az idegenben új, kényelmet biztosító uradalmat szereztek volna. De vélekedjék az ilyesekről bárki tetszése szerint, az az egy bizonyos, hogy e példák nem oly esábitók, hogy ezek miatt az emberiség kihalljon s a nagy állások betöltetlenek maradjanak.

Mindenesetre szép példa ez azoknak, a kik zügolódnak és elégedetlenek, ha ők a társadalomban egy-két fokkal lejjebb állanak, mint mások; vagy ha nekik egy-két krajczárral kevesebb jut mint másoknak. Az is igen valószínű, hogy az a rabló, aki most valamely gazdag ur palotája körül ólálkodva azon töri fejét, miképen körmölje el a másét, talán becsületes ember volna, ha ilyen eszme körben nő fel. Mert azt senki sem vonhatja kétségbe, hogy e két tett nem jobb irányt jelöl, mint Csepü Elemér irótársunk, sőt még a tekintélyes napi lapok terjedelmes históriája is Rózs a Sándorról. Nagyon valószínű tehát, hogy a sors csapásai miatt zügolódó s a gazdagok jólétét irigylő embernek Vendel és Alderich élete sokkal jobb szellemi táplálék, mint a szerdai ponyva némely irodalmi termékei.

De Alderichel csuda is történt. Nem olyan csuda, mint Szalézi Ferenczel, mert a Szalézi Ferencz csudája egyszerű társadalmi csuda. Ez azonban már egyenesen az Isten csudája. Ennek szová tétele s védelmezése sem egyéb petrifikált ultramontanizmusnál.

Alderich a mezőn legelteti a nyáját. Láz fogja elő. Szörnyü kinokat szenved. A szomjuság iszonyuan gyötri. Mozdulni sem tud. A kut pedig messze van. Nagy sokára arra jön egy asszony két korsó vízzel. A beteg vizet kér tőle. Az asszony kemény szive azonban megvonja tőle még e csekély szolgálatot is. Alig, hogy az asszony eltávozik, az égből egy angyal száll alá, azt mondja neki, hogy szurja botját a földbe. A szent szót fogad. S ime a bot tövében üdítő viz fakad s a beteg enyhíti szomjuságát. Ez a csuda. Ez már az Isten csudája. Ez pedig korunk fogalma szerint lehetetlen. S miért?

József felugrott, feltartott a hegynek, hol pár perezcel ezelőtt hangzottak el a dal végső ütemei. Magánkivül ért a hegyre. S ime, ott találta gyermekét, kezében furulyával s mellette ülve anyját, ki most is sirt.

— József! Róza! gyermekem! — hangzott ajkaikról. . .

— Hogyan jöttetek ide?

Róza elmondta, a sok rettegéssel telt menekülést, mig végre a csata után itt telepedtek meg.

* * *

A madarak ismét megkezdték bájos éneküket, a pásztorok furulyáján a legszebb magyar ábrándok egyike hangzott fel, midőn a kedves család betért kedves házikójokba, hisz ott oly szép az élet, mert szeretet honol.

— Gyulám! — szóla apja fiához — becsüld az ősök furulyáját, mint isteni csoda zálogát; mert az ég e furulyát választá eszközül, hogy titeket keblemre ölelhesselek.

Köny csillogot szemekben, oly köny, melyet Gyula sohasem fog feledni, mert ez a kölesönös szeretet és öröm könyűje volt.

M. E.

Mert napjainkban csudák nincsenek. Vajjon? Hát az, hogy vagyunk, hogy gondolkodunk, hogy meghalunk, nem csoda? Hát az, hogy a nap évezredek óta folyton süt s belőle mi sem fogy el, nem csoda? Hát a materialismus tana, hogy az emberi szellem az agynak, tehát anyagnak a működése, nem csoda? S az a tudós, aki az ember agyát, halála után, annyi apró részecskére felosztja, megtudja-e azt is mondani, mi az, ami abból az agyból az élettel együtt eltávozott? Hát az nem csoda, hogy az agy folyton átváltozik s a gondolatok mégis évtizedek múlva is megmaradnak? S a társadalom kész a felelettel. Ezek mindennap előfordulnak. S így kész az ellenmondás: Ez nem csoda, mert mindennapos, amaz pedig azért nem való, mert nem mindennapos. Ügyeljen csak, aki nem vak. Itt az ember rendeletet ír az Istennek. Mi akarunk neki parancsolni, mikor a mi feladatunk csakis az engedelmesség.

De ne legyen csuda, csak költemény. Bizony nagyon szép költemény. Méltó a legnagyobb tollára. Mert, a kiből lélek van, elítéli a keményszívű asszonyt s igazságot követel. S ime a katolicismus Istene előáll s a léleknek kiszolgáltatja az igazságot. Eljuttatja a szenvedőt is, az olvasót is a kielégítési végrehajtáshoz. A katolicismus tehát még csudáiban is realis. S vajjon többet ér a pessimismus az optimismusnál, s csüggedés a reménynél, a halál az életnél? Hát mi feladata volna a vallásnak, ha még reménykedni sem engedne?

Hát Arany Toldija nem csudákkal van-e tele? Nem arra intenek-e ezek is, hogy ne essünk kétségbe? S a társadalom Toldinak elengedi a gyilkosságot. A mi szentjeinknek pedig nem tudja megbocsajtani, ha az emberiség érdekében ruhát cserélnek. Toldi csudáiban gyönyörködik s ezek helyesek, mert nem igazak. A mi Istenünk csudái pedig helytelenek, mert igazak. Ez a társadalom logikája. A társadalom azt mondja, a költemények csudái a lélek szükséglete. De hiszen a vallás csudái is szükséglete a léleknek, végső menedéke Istenéhez, hogy ő működjék az ember helyett akkor, mikor az ember már tehetetlen. Reá bizza a bosszúállást. S az Isten megjelenik. A keményszívűt nem üti agyon menykövével, de szeretetével csak azt pótolja, a mit az embernek is tennie kellett volna, ha szive lett volna.

S most látogassunk el ahhoz a családhoz, ahol a szentek életét olvasgatják. A szentek élete a nemes vonásokban bővelkedik. Olvassák a szent királyok és főurak életleírását. Látják, mily nehéz a helyzetük. Látják, mennyit kell küzdeniök s mily nagy felelőség van az ő vállakon. Nem irigylik tehát a felebbvalók sorsát, de tisztelik őket. Olvassák az egyszerű polgár életrésztét. Itt is találnak tennivalót eleget. Ezek is elérhetik ezéljukat, ha nemesen gondolkodnak és cselekednek. A cseléd, a gazda, a polgár, a tisztviselő mind megtalálja ott a magáét. Az egyik magában is lát valami olyast, a mire a szent föl hívja. Ez megnyugszik. A másik a szent eme tulajdonságát magában föl nem találja s visszatekint életére, hányszor lett volna neki is alkalma ilyest tenni, de nem tette. Ezután megteszi. Egy más feltalálja ugyan a maga életében is ezt a vonást, de nem abban a nemes alakban, a hogy az a szent életében nyilvánul. Megnemesíti tehát e cselekedeteit. Így hatnak a szentek. S valóban igaza van a röpiratnak, ha az ilyen házat templomnak tartja. Csakhogy az ilyen

családok maguk nem tartják ám házukat templomnak. Ezeknek nagyon kell a templom is. Azok a családok, melyek a házukról maguk mondják, hogy templom, egészen másképp viselkednek. Erre feleljen nekem a röpirat, mi ennek az oka?

S van még két nagy társadalmi ellentét. Ezeknek egyikét a mezitlábos ember képviseli, a ki a palotára e gondolattal tekint: Add ide nekem, a mi a tied. A másikat a a palota dus lakója, a ki lekiált a mezitlábosra: Hord el magad toprongyos. Ezt a két ellentétet is a szentek egyengetik. A mennyországnak dolgoznak a szentek. De mi a mennyországnak jó, az a földnek is nagyon jó. A szenteket nem lehet pensionálni. Nem, nem! nem jó volna pensionálni. Az emberiség nagy érdekei mást követelnek. A katolicismus tehát szentjeit nem fogja pensionálni soha.

De ha a röpirat minden áron nyugdijazni akarja, hasson csak tovább is a társadalomra. Hát ha ezen az uton sikerül. Ez a jámbor elem sok mindenre hajlandó. Nem hisz ugyan semmit, de azért sok mindent elhisz. Ez a társadalom aztán, majd idővel talán penzióba téteti. A mint most egy szentséget akar pensionálni, egy évtized alatt a szentek pensionáltatása is sorra kerülhet. Hát ha majd a szentek egy évtized múlva alkalmatlanok találnak lenni! Akkor aztán ez lesz a haza. S ezt is meg lehet majd úgy okolni, hogy azért mi a mi vallásunkat gyakorolhatjuk. Még a szentek képei is ott maradhatnak az oltárainkon, csak az állam érdekében, a haza javára annyit tegyünk meg, hogy képeink sarkon forduljanak s mikor a templomot kinyitják, a szentek képeit fordítsuk be. Ha azután a templomból kimegyünk, a sekrestyés megint kifordíthatja. A társadalom úgy is azt szokta mondani, hogy neki nagy szüksége van a vallás mézére. S mikor látja hogy, a méh: az egyik megrakodtan, a másik kevesebb teherrel száll a köpü felé, nem a könnyebb méhet szidja, hanem a terhes méhről kapar le valamit, hogy amazzal egyenlő legyen. Ha aztán majd a szentek nyugdíjazása sikerül, megint eltelik vagy tíz év. Lassan, lassan, — föltéve, de meg nem engedve, — megdől a katolicismus. De jól jegyezzük meg, hogy a kik e hitű katolicusok s a hitű protestánsok háta mögött innen is, onnan is, amonnan is már is kezdet fogtak, hasonló elbánásban fogják részesíteni a protestantizmust is. Akkor majd a protestantizmus lesz szállka a haladás szemében. Akkor majd a protestánsok lesznek az ultramontánok. Akkor majd Luthert fogják ugy szidni, mint most a mi szentjeinket. Így aztán a protestantizmus is megdől. Azután újra halad a világ előre. Egészen modern államok létesülnek. Ezeknek is valóságos polgárokra lesz szükségök. A különböző felekezetek lesznek: a socialismus, a cummunismus, a nihilismus. Majd ebben a korban is irnak egy röpiratot. Ez már fennen fogja hirdetni, hogy neki szentjei vannak: Herostratus, Zsobri Jóska meg G ö n d ö r M a r c z i.

Madzsar János.

Hazánk.

Schlauch Lőrincz, váradi biboros püspök ő eminenciája Nagyváradról Bécsbe utazott. A király ma teszi fejére a biretumot. Délután ő eminenciája tiszteletére a Hof-

burgban udvari ebéd. Ő eminenciája e hó 24-ére Budapestre jön, hol a Zsigmond-kápolnában összeesketi Zichy Géza gr. leányát, Zichy Margit grófnőt ifj. dr. Zichy Jenő gróffal.

— **József főherczeg a Kneip-kuráról.** A liberális magyar lapok mélységesen és következetesen hallgatnak azon nyilatkozatról, melyet József főherczeg a már világhírűvé lett Kneip plébános gyógy módjáról közelebb Váradi Gyula egri tanárhoz küldött levelében tett. Az egri tanár ugyanis a mult nyáron Kneipnél járván Wörishofen-ben, ezen utját, úgy a Kneip gyógy módot, érdekesen leírta egy műben, melynek czime: „Egerből Wörishofen-be és vissza;“ megküldte aztán e művet József főherczegnek egy ajánló levél kíséretében, melyben a főherczeg a mű kegyes elfogadására kéri. Az ezen levéllel adott főherczegi válasz eredeti magyar szövege így hangzik: Nagyon tisztelendő Tanár ur! Fogadja legőszitőbb hálám kifejezését a küldött értékes munkáért, melylyel nekem — mint az öreg Kneip plébános nagy tisztelőjének s volt betegjének — rendkívüli örömet szerzett. Jóllehet még mindig érzem — habár csak ritkán — huszéves tüdőbajomnak s 13 év óta kinzó ischiásomnak olykor-olykor fellépő régi maradványait, mégis Kneip plébános sikerteljes gyógykezelése mellett magam fényes bizonyosságul szolgálhatok s erős a reményem, hogy öreg napjaimra chronikus bajaim maradványaitól is végleg meg fogok szabadulni. Az öreg ur nem sokára el fog jönni a Margitszigetre, hogy ott gyógy módjáról felolvasásokat tartson s hogy az orvosom által ugyanott beállított Kneip-féle vizgyógyintézetet megtekinse. Midőn ismételve köszönetet mondok önnek köldeményeért, maradok hálás tisztelettel József főherczeg.

Kneip jun. 12-én a Margit szigeten rendelt és előadást tartott. — Azt mondta, hogy Wörishofenben már eddig 2500 beteget van. Tanácsát Gromon államtitkár és Forinyák altábornagy is kikérte. Kneip József főherczeg fogadta társaságban; a felolvasáson László és Jenő főherczegek is jelen voltak.

Román értekezlet Nagy-Szebenben.

A „Tribuna“ a románokat jul. 9-re Nagy-Szebenbe értekezletre hívja össze, hogy állást foglaljanak a tényleges helyzettel szemben. — Bukarestben meg a diákok tüntetést akartak rendezni a magyarországi román bizottság perbe fogása ellen; a rektor azonban leintette az éretlenkedő suhanczokat.

Erzsébet királyné öcsöce Miksa Emanuel hirtelen meghalt. Ő felsége 6 heti gyászt rendelt érette.

A magyar opera megteremtője, a magyar zenevilág egyik legnagyobb alakja az agg Erkel Ferencz 83 éves korában Svábhegyi lakásán meghalt. Erkel nemesak zeneszerző, hanem magyar is volt, szívvvel lélekkel magyar geniuszának ihletét nagy operáinál (Báthory Mária, Hunyadi László, Bánkban, Sarolta, Dózsa György stb.) jobban őrzi meg a himnusz, mely minden magyar ember ajkán él és élni fog. Fia Erkel Elek a népszínház első karmestere 10-én halt meg.

Pécsen nagyszabású bányász sztrájk ütött ki az ottani szénbányában. A külföldi szociál demokraták keze itt is szitotta az

elégületlenség tüzt. A esendőrség és katonaság fellépése azonban rendet csinált s a munkások jókora része újból munkába állt.

A Baross szoborra már 90,000 forint gyűlt össze.

Külföld.

A sz. atya június 12-én a titkos konziszturiumban allokúciót mondott s aztán megnevezte a biborosokat: Lecot bordeauxi érseket, Graniellot, a püspökök és szerzetesek kongregációjának titkárát, dr. Schlauch Lőrincz püspököt és Sárto mantuai püspököt, ezután a püspöki kinevezések történtek meg. A pápai követek már megvitték az illetőknek a kinevezéseket.

Az új pápai nuncius Algliardi érsek már Bécsbe érkezett, titkára Montagnini, az az uditore Localeti lesz.

Spanyolországban a kath. munkások kongresszusa ülésezett a múlt héten Valenciában. A kath. munkás-egyletek s a most összehívott első nagy gyűlés a valencziai érseknek, a munkások lánglelkű apostolának Vicént jezsuitának a műve.

Párisból jelentik, hogy Carnot elnök súlyos betegen fekszik az Elysée palotában, Már emlegetik utódját is Constans személyében.

Galiciában a rutén püspökök gyűlést akarnak tartani s azon állást foglalni az oroszbarát-rutének ellen.

Pétervárról azt a hirt közlik, hogy a Szibériába való számkivetés megszűnik s jövő évtől kezdve nem visznek senkit Szibériába.

A halottégetés ellen. Sz. Gallen Kanton tanácsa visszautasította néhány felvilágosult szabadkőművesnek abbéli kérvényét, hogy halottégető kemenczét állíthassanak föl. Zürichben már rég óta létezik ily czélú kemence, a hova a liberális sweiczi szabadkőművesek elhamvasztás végett czipeltek porhüvelyeket.

Vidék.

Felsőbányán az irgalmas nővérek vezetése alatt levő leány-intézetnek ez idén ismét egy megható öröm-napja volt. A növendékek ugyanis szeretett igazgatójukat, Pemp Antal esperes plebánost névnapja alkalmából f. hó. 11.-én délután ünnepélylyel lepték meg, melyre a hálás tanítványok meghívása folytán a szülők is nagy számmal jelentek meg. Midőn az ünnepelt igazgató belépett a díszes terembe, a kis leánysereg lelkes éljenzéssel fogadta őt s felhangzottak aztán a zongorának kedves hangjai. A változatos ünnepély, mely szavallatokból, párbeszédekből, zongora- és énekdarabokból igen ügyesen volt összeállítva, valóban dícséretére szolgál a tanítónők kitartó fáradsámainak. Hallgatók a két óráig tartó ünnepélyben feszült figyelemmel gyönyörködtek s lelkesedésükben tapsaikkal tüntették ki. Az ünnepélyt az igazgató urnak szivreható

beszéde fejezte be, melyben köszönetet mondott a nyújtott örömkért s buzdította a növendékeket, hogy legyenek első sorban hű leányai az egyháznak és azután a hazának: mert a hazaszeretet csak úgy lehet gyümölcsöző, ha gyökereivel az Isten szeretetébe kapaszkodik.

Csenger. Ember Ágoston urai birtokos, kit nemrégén a rabló-betörők megkínóztak, f. hó 16-án reggeli 7 órakor, élete 89-ik évében, a haldoklók szentségének ajtatos felvétele után meghalt. A megboldogult földi részei f. hó 17-én d. u. 4 órakor tettek örök nyugalomra az urai sírkertben.

Técső. F. hó 15-én ismeretlen tettesek egy itteni hentes-üzletből 100 frt értékű szatonnát emeltek el s nem hozták vissza e mai napig. E lopással hozzák némelyek kapcsolatba egy idegen tutajosnak a városunk határában hirtelen bekövetkezett halálát. Ha a törvényszéki bonczolás erőszakos halált fog konstatálni, úgy nem lehetetlen, hogy a tettesek kézrekerítésében ez lesz az utbaigazító. R. I.

Aranys-Megyes. Az országos közegészségügyi egyesület Marozsán Kornél helybeli néptanítót a közegészségügy terén kifejtett tevékenysége elismerésül 50 korona jutalomdíjban részesítette.

Tisza-Ujlak. Özveggy Koczvári Józsefné, született Papp Mária, kiválóan vallásos és közbecsülésben álló nő, egy évi özvegyisége után 72 éves korában, miután a végső szentségekben áhitattal részesült, f. é. június 7-én az Urban elhunyt; másnap igen nagy résztvevő közönség kísérte ki a közös sírkertbe. Nyugodjék békében.

Varga Mária esetfalvi lakos, néhai Szabó Lajos özvegye, Elemér nevű fiával együtt a kath. egyház kebelébe visszatért s a hitvallást a helybeli plébánia templomban ünnepélyesen letette.

Szolyva. Multkor említve volt e lapokban, hogy a Szolyván történt nagy tűznek, melynek annyi szegény ember ingósága esett áldozatul, okozója egy Czigány Gyuri nevű pástor volt. Ha a tűzvész után a keresésére indult szolyvaiak megfogják, Isten tudja mit tesznek vele a leégettek. De míg ők a Szolyva feletti erdőségekben nyomozták a gyújtogatót azon hiszemben, hogy valamely fatörzs tövében lelik, vagy pedig fágón lógva találják, mert egyik verzió szerint Czigány Gyuri kimondta, hogy elszökött felesége utáni bánatjában felgyújtja Szolyvát s azután felakasztja magát, — Czigány Gyuri okosabbat eszelt ki. Leszökött ugyanis a hegyes erdőségből, hol fűvön és gyökeren kívül egyebet nem evett volna s félt is az akkor ott beállott hidegtől, és nem messze Munkáestól a Latorcza partján vonta meg magát, hol nappal halakat fogdosott, azokat kovánál ciholt tüznél megsütötte s bekebelezte, éjjel pedig a part mentén az erdő sűrűjében szunynyadt. Így ment ez egy darab ideig; de hát Czigány Gyuriban felébredt egyszer a lelkiismeret. Kezdte bántani, hogy annyi embert tett szerencsétlenné a tűz, melyet maga gyújtott. Megtudta azt is, hogy körözik mindenfelé. Tudta, hogy a csendőrök elől nincsen szabadulás, szaladjon bár oly gyorsan, mint a verchovina szarvasa. Azért feljelentette magát s a hatóság előtt beismerte bűnét. A vizsgálat még folyik, melynek végén Czigány Gyuri remélhetőleg néhány évi börtönt kap. — A leégettek javára még mindig folyik a gyűjtés. Eddig mintegy ezer forint jött össze, ehez járul még, hogy e humánus mozgalom lelkes vezetője, Balajthy főszolgabíró a grófi

uradalomnál a szükséges építési fa-anyagot mérsékelt áron fogja beszerezni.

— A termés a gyakori esőzések következtében kedvezőnek ígérkezik. Ilyennek látszik a mogyorótermés is, mert kevés a mókus.

Nagy-Bereznán Gáspár Jenő 18 tagból álló társulata tart most színelőadásokat. E felvidéki kis városban igen pártolják a művészetet, minden alkalommal tömve van a fővendéglő nagy terme, melyben a társulat előadásait tartja.

— Az ungvölgyi vasut munkálatai nem haladnak oly gyorsan, mint kezdetben, mivel a munkások nagy része — hir szerint — a kifizetések hiányos volta miatt eltávozott. Csak a víz melletti kötöttések és ezekkel kapcsolatban levő bányamunkálatok folynak erősen.

— A polgári házasság behozatala ellen a főrendi házhoz és kerületi képviselőkhöz intézendő kérvényeket a felvidéken az állami hivatalnokok kivételével majdnem minden lat. és gör. szert. katolikus aláírja, sőt az izraeliták legnagyobb része.

Helyi hírek.

József főherczeg fényes katonai kíséretével f. hó 16-án esti 1/27-kor érkezett Szatmárra, a helybeli honvédség megvizsgálása czéljából. A város hatósága és közönsége nagyszerű fogadtatással akarta bizonyítani azt a hódoló ragaszkodást, melylyel a magyar főherczeg és fensége családja iránt viseltetik. 5 óra felé már hullámozott az ünnepi ruhába öltözött közönség a vasut felé vezető utakon; a főtér, az utczák sűrűn voltak fellobogózva, itt-ott virágok, szőnyegek borították az ablakokat, — az Ovári féle telek mellett az Árpád és Attila utczák kereszteződésénél igen szép diadalkapu ékeskedett. — A főherczeg hozó vonat 1/27 után robbogott be a feldiszitett pályaudvarba, hol a hatóságok, élükön Böszörményi Károly kir. tanácsos, polgármester, br. Véesev József, Boross Bálint, Jandrisics János apát-plebános, Kiss Gedeon főkapitány, Novák Antal nagyprépost, Keszler Ferencz kanonok, a nőegylet küldöttsége s nagy számú előkelő közönség, fogadták ő fenségét dörgő éljenzéssel. A kiszálló főherczeg a polgármester igen lojális és meleg hangon üdvözölte, mire a főherczeg szivélyes szavakkal válaszolt; majd Domahidy Sándorné, a nőegylet elnöke, egy gyönyörű esokrot nyújtott át ő fenségének. — Miután Keszler Ferencz kanonok püspök ur ő méltósága nevében a főherczeget üdvözölte, a magas vendég kocsiára ült a főispánnal, s követtetve hosszú kocsisor által, a püspöki palota felé megindult. Az utczákon hullámozó roppant embertömeg, a tanáraik vezetése alatt kivonult két gymnasium lelkes ifjusága dörgő éljenzésekkel köszöntötték az elhaladó főherczeget. A püspöki palotában ő méltósága fogadta a káptalan és papság által körülvéve magas vendégét. Miután a főherczeg a növ. papok sorfalai közt termeibe ment, a papság ő méltósága vezetése alatt gyülekezett s pár perczel utóbb ő fenségénél tisztelgett. — Este fényes kilágítás volt, másnap szombaton d. e. a honvédséget vizsgálta meg ő fensége s a tapaszaltak felett különösen elismerő meglegedését fejezte ki a tisztikarnak, Jekelfalussy Lajos ezredesnek és Burget Lajos vezénylő századosnak. A d. e 11 órára kitűzött tisztelgések a főherczeg gyengélkedése miatt elmaradtak. Déli

12 órakor ő méltósága pompás diszebedet adott, melyen ő fensége kísérete, a helyőrség főtisztjei, a főispán, a polgármester, b. Vécsey József, a kanonokok, a hivatalok főnökei, Ferenczy tüz. főparancsnok stb. vettek részt. Tószta nem volt. D. u. 3 órakor a kaszárnya helyiségeit szemlélte meg a főherceg, s igen hízog hangon dicsérte a mindenütt uralkodó példás rendet és ragyogó tisztaságot, ¼ kor kezdetét vette Ferenczy J. főparancsnok vezetése alatt a honvéd és civil tüzoltókból kombinált csapat gyakorlata a kaszárnya udvarán impozáns közönség jelenlétében, melyet a főherceg végig nézve több ízben nyilvánította tetszését a pompásan sikerült mutatványok felett. Végül dicséretet és köszönetet fejezve ki Ferenczy f. p. urnak, 4 órakor a katonai lövedébe hajtattott, hol szintén mindent kitünő rendben talált. Estére fáklyás-zene és szerenád volt tervezve, de a főherceg gyöngékedése miatt e programszámok sem voltak valósíthatók. Ő fensége vasárnap 18.-án a hajnali vonattal Bpestre utazott.

— **Nyilvános nyugtázás** és köszönet. Meszlényi Gyula szatmári püspök ur ő méltósága a szolyvai tüz-károsultak javára 50 frt segélyt adományozott, mely adományért a tüz-károsultak nevében köszönetet mond, Szolyván, 1893. évi Junius hó 13. Balajty Mór főszolgabíró.

— **A kir. kath. főgymnabn** az érettségi, vizsgálatok megtartására f. hó 18.-án este Sziber Ede kir. tanácsos, tanker. főigazgató ide érkezett.

— **A városi képviselőtestület** f. hó 12-én a polgármester elnöklete alatt tartott rendes havi közgyűlésének letárgyalt ügyeiből kiemeljük a következőket: A közgyűlés tudomásul vette a belügyminiszternek leiratát, melyben a miniszter tudatja, hogy a közgyűlés azon határozatát, a melylyel a közgyűlések minden hó második hétfőjén tartassanak meg — helyben nem hagyja, mivel a szabályrendeletnek erre vonatkozó módosítását tartalmazó határozat közhírré nem tétetett. Ez okból a közgyűlés elrendelte a kérdéses közgyűlési határozatnak 30 napra leendő kifüggesztését. — Tudomásul vette a városi tanácsnak József főherceg ő fensége fogadtatása iránt tett intézkedésről beterjesztett jelentését s a felmerült költségeket utalványozta. — Örömmel fogadta és elrendelte a tanács által beadott indítvány alapján egy üdvözlő irat küldését Schlauch Lőrincz nagyváradi püspöknek s városunk diszpolgárának bibirnokká történt kinevezetése alkalmából. — Tudomásul vette Meszlényi Gyula püspök azon átiratát, hogy a köz-kórházra tett alapítványa a kórházi segélyalap gyarapítására fordíttassék. — Intézkedett a méntelep ügyében. — Fölterjesztést tett a belügyminiszteriumhoz a szatmár-bikszádi vasutrá megszávozott 30.000 frt fedezésére kölesön fölvétele iránt. — Novák Ferencz elhalt tanító helyettesül alkalmazott részére, három hónapra 90 frtot, — az elhalt özvegye részére pedig félévig férje javadalmát utalványozta. — A róm. kath. elemi fiiskola igazgatójának 100 frt javadalom iránti beadott kérelmét teljesíthetőnek nem találta, mert az igazgató nem a város nevezte ki. — Az izraelita hitközségnek 5 tanítói javadalmazás iránt beadott előterjesztését véleményezés végett a jogügyi szakbizottságnak adta ki.

— **A Szatmár egyházmegyei papnevelő intézetbe való felvétel** f. é. július hó 1-én fog megtörténni. Felvételt kérhetnek a gymnasium 6. 7. és 8. osztályát végzett ifjak, kik

is keresztlevéllel, iskolai, illetve érettségi bizonyítvánnyal ellátva a felvétel előtti napon személyesen tartoznak jelentkezni a püspöki hivatalban, a hol a felvételi vizsgálatra vonatkozólag további utasítást nyerendnek.

— **A püspöki papnevelde** növendékeinek sz. Alajosról nevezett magyar egyházirodalmi iskolája f. hó 20-án d. u. 5 órakor tartá meg évzáró ünnepélyét a püspöki lak disztermében püspök urunk őméltósága és szép számu közönség jelenlétében. A diszgyűlés tárgysorozata, mely zene- ének- és szavaletekből állott, mind végig leköté a figyelmet és kellemesen lepték meg a hallgatókat. A növendékpapság énekkara Schober J. himnuszát és Szentirmay E. indulóját kifogástalan szabatossággal adta elő, úgy hogy az előbbi darabot a gyűlés befejeztével püspök urunk őméltósága megismételtette. Ekkel Lajos IV. évi növendék, a társulat derék elnöke megnyitó beszédében körvonalozta a czélt, melyet a társulat maga elé tűzött: ez az általános műveltség és egyuttal a papi állásnak megfelelő tudományos képzettség eszközeinek felhasználása. Fisztér Károly III. évi növendék, a társulat jegyzője beszámolt a társulat mult évi működéséről. Ugyanesak ő és Komka Vilmos növendék tetszést arattak szavaleteikkel, valamint Ekkel Lajos magán-énekevel. Az ünnepség emelésében oroszánrésze volt Haller Jenő növendéknek, ki művészi, ügyes zongorajátékával elragadta a közönséget. Az ünnepség végén püspök urunk őméltósága megdicsérte a társulat ügyekezését, magas megelégedését nyivánítá a társulat üdvös működése iránt s egyuttal buzdította őket a további fokozatos előhaladásra.

— **A helybeli kath. legényegylet** július hó másodikán esti 8 órakor a lövészertben zárt körű „Juliális“-t tart, melynek műsora a következő: 1. „Bányászdal“, férfikar és solo; zenekar-kisérettel Kücentől. 2. Szavalete Szilvássy Istvántól. 3. „Népdal egyveleg“, férfikar Szentirmay E-től. 4. „A halál torka“. Irta és felolvassa: dr. Buza Sándor. 5. „Száll a madár“. magán-ének zenekisérettel. 6. Szavalete. Tartja: Juresó Antal. 7. „Kiért üritsem e pohárt“ férfikar Abttól. 8. „A híres athléta“ Don Picardo fellépte. A kik tévedésből meghívót nem kaptak s e mulatságon megjelenni óhajtanak, jelentkezzenek az egylet elnökénél.

— **A helybeli alsó foku kereskedelmi iskolában** az évzáró vizsgálatok f. hó 18.-án d. e. 10 óratól ½ 1-ig voltak megtartva. Az első osztályban Antal Dániel, az összevont 2. és 3. osztályban pedig Já kó Mihály isk. igazgató elnöklete alatt folytak az examenek. A vizsgálatok befejezésével az elnökök nagy elismeréssel konstataáltak az elért igen szép eredményt. Já kó Mihály igazgató, meleg szavakban, mondott köszönetet a buzgó és fáradhatatlan tanári kar lelkes fáradozásaiért, mire a jelen voltak a szóló igazgatót erősen megéljeneztek. — Befejezésül a director kiosztotta az igen csinos ékítésű jutalom-díjakat. Jutalmat kaptak a III. osztályból: Szabó Géza 3. Károly Antal, 3. Mester József. 2 koronát. A II. osztályból: Gyuró S. 3. Urbancsek Zs. 3. Nagy Imre 2 koronát. Az I. osztályból: Farkas Ede 3. Bényey János. 3. Sepsy István 2 koronát.

— **Hirdetmény.** Értesitem a t. adózó közönséget, hogy a f. évre kirótt tüke-kamat adó és az állandó fizetések utáni IV-ed oszt. kereseti adó lajstromok f. évi junius hó 18. áttól 25-ig a városi adóhivatal helyiségében nyilvános közszemlére tétetnek azon figyel-

meztetéssel, hogy azok, kik a kivetési lajstromokban már a mult évben felvéve voltak, azok a lajstromok közzétételét követő 15 nap alatt, azok pedig kik első ízben vannak meg- róva, adó tartozásuknak az adókönyvbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt a köz- igazgatási bizottsághoz fellebezhetnek. Szat- mártt, 1893. junius 12-én. Novák Lajos fő- számvevő.

Irodalom.

— **„Patrona Hungariae“** Sz.-István Társulat kiadásában megjelenő kis lapocskáknek két évfolyama egy kötetben jelent meg. Ára 25 kr. Ha a könyvecske tartalmát tekintjük, az ára elenyésző csekélynek tünik. Nem hiszszük, hogy a vallásosságot sikeresebben lehetne éleszteni, mint ezen lapokkal. Rövid cikkekbe áll, melyek élénk hangon szólnak a szivekhez anélkül, hogy kifárasztanak a figyelmet. Nagyon ajánlhatjuk a lelkeskedő papságnak, hogy több példányban hozassák a lapokat és időnként hiveik között szétozzassák. Megrendelhető: Sz.-István Társulat ügynökségénél; Budapest, IV. Királyi Pál-utca 13. sz.

Apróságok.

— **Czukorkák és pilulák.** Egy lapban olvassuk: „A főrendiház bizalmatlanságot szavazott a kormány egyházipolitikájának, a hazai közvélemény pedig a főpapságnak és Zichy Nándoroknak, — így aztán“ „quitt a tapló.“

Javasoljuk a fentebbi liquidatornak, számítsa össze azon hivatalos és „muszáj“ szavazati többséget, melyet az egyes megyei és községi gyűlésekben a főispán az utolsó notarius loci igénybevételevel a kormány egyházipolitikájának támogatására és védelmére összedobolt; és hasonlítsa össze azon számtalan nyilvános kijelentésekkel és szavazatokkal, melyek Sopronban, Győrött, Komáromban, Pozsonyban, stb. az önálló, független, józanul gondolkodó polgároktól egyhangulag a kormány egyházipolitikája ellen hangsúlyoztattak: és meg fog győződni, hogy az ő közvéleményének taplója elég soványan, és csak 60 százaléknyi árendemény mellett lett quittirozva. Pedig roszt csőd az, melynél a hitelezők követeléseiknek 40 százalékkal elégtetnek ki és 60 százalékat a füstbe eresztenei kénytelenek. H.

Szerkesztői üzenetek.

K-nak. Igaza van. Éppen azok, akik az „egyenlőség“ „testvérség“ szép jelszavait fennen hangoztatják, vétének ellene leggyakrabban, midőn lenézöleg, kicsinylöleg szólnak szegényebb sorsu embertársaikról. Pedig ha már nem tudják a fetebaráti szeretet parancsát, ismerhetnék legalább a költő e mondását:

„Ember az ember, a porban, a rongyban is ember az ember; S aki az embert embernek nem nézi, nem ember.“

N. Berezna. L. B. A ki Á-t mond, mondjon B-t is aztán!

Bukovina. Istensegits. L. I. Ugy-e bár, hogy komény dió? Pedig ennek szeretnők látni a magvát. Vagy talán a kánikulás időre halasztódik? Akkor a tikkadó publikum Zalán futásán gondolkodik.

— **Nántü X.-nek.** Névtelenül beküldött tudósításokat nem szokunk közölni.

